

נערך משיעור שנמסר בישיבת בית מדרש עליון בערש"ק, ובישיבת נחלת דן במוצש"ק, - פ' יוגש תש"פ
לתגובות ולעניני הגליון יתן להשאיר הודעה בתא קולי ט' 03-6761305 שלוחה # 3920. וכו במייל 3126877@gmail.com

יבואר דהידור מצוה אינו אלא במצוה שמהדרין אותה לעשותה נאה אבל במצוה שאינה אלא על הגברא אין בזה הידור מצוה

ואשר נראה בזה דאפשר דכל דינא דצריך להדר במצוה עד שליש אינו אלא במצוות שנתחייבו שתהא מהודרת דהיינו לנאותה והוא בכל מקום שיש חפצא דמצוה כאתרוג וכציצית וכתפילין אבל מצוות שאינן אלא על הגברא כשבתון וכדומה לא נאמר בהם הידור מצוה ולכן גם אין צריך להחמיר לנאותה לצאת ידי כולם, דכל הדין להדר לצאת כל השיטות אינו אלא היכא דניתן להדר ביופי אך היכא דאין שייך הידור ביופי המצוה אין דין להדר לצאת כל השיטות ויל"ד בכל זה וצ"ע, והעירני לזה ידידי הגאון ר' אהרן ארנד שליט"א.

ובעיקר דברי הבה"ל שכתב שמדין הידור מצוה צריך להחמיר לצאת ידי כולם לכאורה יש לעיין בזה דלמאן דפוסל הרי צריך להחמיר מעיקר הדין, ולמאן דמכשיר הרי אין צריך להחמיר כלל שהרי הוא כשר, וא"כ מאי שייך לומר שיתחייב מדין הידור מצוה לקחת אתרוג הכשר לכולי עלמא דממנ"פ אינו צריך משום הידור מצוה אלא למאן דפוסל צריך לקחת אתרוג הכשר מדינא ולמאן דמכשיר אינו צריך לקחת אתרוג אחר שהרי האתרוג שיש לו הוא כשר וצ"ע.

יבואר גדר חדש בהידור מצוה לצאת ידי כולם שהוא משום להראות חביבות המצוה

וראינו בספר אשר לשלמה בהקדמה לספרו אורח חיים תנינא שכתב וז"ל 'ואולי אפ"ל עוד דהנה כתב הרמב"ם סוף הל' איסורי מזבח וזה לשונו ומאחר שכולן כשרים למנחות למה נמנו, כדי לידע יפה שאין למעלה הימנה והשוה והפחות שהרוצה ליכות עצמו יכוף יצרו הרע וירחיב ידו ויביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר שבאותו

נסתפקו הלומדים האם מי שאין לו בשעת הדלקה אלא נר אחד ואחר שיכבה הנר שהדליק למצוות נר איש וביתו, יגיע לו שאר הנרות האם ידליק את נר איש וביתו מיד בזמנו ואח"כ ידליק נרות ההידור בעצמם או שאי אפשר לקיים מצוות ההידור בלא מצוות העיקר לכן אפשר שימנעו לקיים המצוה בהידור ואפי' בזמן מאוחר יותר.

הנה בביה"ל סוף סימן תרע"ג כתב על הא דאיתא בשולחן ערוך אם כבתה אינו זקוק לה וז"ל 'אכן בעת הדלקה בעינו שיהיה בה שמן שיוכל להדליק כשיעור וכנ"ל בסימן תרע"ב ס"ב, ונ"ל דכמו כן בעינן שבעת הדלקה יהיה כל הנרות לפי חשבון הימים ואז נחשב למהדר מן המהדרין וע"כ אם כבתה אחת קודם שהשלים ההדלקה צריך לחזור ולהדליקה, ודע עוד דמה שאמרו אינו זקוק לה היינו אפילו כבו כולם דלא בעינן פרסומי ניסא רק בעת ההדלקה, עכ"ל.

ובפשוטו נראה מדבריו דאע"פ שאינו מקיים את ההדלקה בנר העיקר שהרי כבתה מכל מקום יכול להדליק נרות ההידור לבד ונמצא שמדליק את נרות ההידור בלא נר העיקר ויכול לקיים את המהדרין גם כשאינו מהדר את נר העיקר. ולדבריו אם אינו יכול להדליק בזמן ההדלקה אלא נר אחד ובהמשך הלילה יוכל להדליק נרות ההידור יכול לקיים ממצות נר איש וביתו בזמנו ואחר כך כשיוכל להדליק נר ההידור ידליק כל הנרות מדין מהדרין לחוד, וכ"כ בשלמי תודה (סי' י"ג אות ב').

וכן אם אינו יכול להדליק בפתח בתו מבחוץ אלא נר אחד ובפנים יכול להדליק נרות ההידור שפיר יכול לחלק מצוות נר העיקר מנרות ההידור וידליק את נר העיקר בחוץ ואת נרות ההידור בפנים כשעת הסכנה שמוניחו על שולחנו.

יבואר דכשמדליק שנית את נר העיקר אפשר דחשיב כמדליקו שנית ומקיים את נר העיקר

אכן נראה דאין ראיה מדברי הבה"ל לזה שהרי מהרש"ל כתב בתשובה פ"ה שגם אם כבתה אינו זקוק לה מכל מקום יחד להדליקה שנית ולא גרע ממהדרין, ונראה מדבריו שאינו מדליק נר בעלמא אלא מדליק הנר שכבה שאע"פ שאינו זקוק לה היינו שאינו חייב בהדלקתה אבל מכל מקום מצוה יש בהדלקתה וחשיב לפ"ז כמדליק נר העיקר שנית ולהכי שפיר שייך להדר ולקיים מהדרין בנרות ההידור כיון שמדליק את הנר העיקר בשנית אבל באופן שאינו מדליק את נר העיקר בשנית אלא מקיימה במקום אחר אפשר דלא שייך להדליק נרות ההידור בפני עצמן שאין נרות ההידור חשיבי מהדרין אלא בהדי קיום נר העיקר.

והנה בגליוני הש"ס פרק ב' דשבת כתב בעיניי אם כבה כבר נר ראשון מצוה להדליק אחרת עבור ראשונה דודאי לא שייך הידור מצוה כשאין שם גוף מצוה, הנה מבואר בדעתו דאין להדליק נרות ההידור אם אין נר הראשון קיים, וכתב להדליק עוד נר אחד לנר הראשון וע"י יוכרו האחרים בתור נרות הידור ויקיים ההידור ונראה מדבריו שבוה יוכל לברך עליהם אם לא בירך בתחלה דחשיב כמדליק נר העיקר שנית והוא חידוש לדינא אבל מדבריו נראה ששייך להדליק נר הראשון שנית.

אם כשכבה נר הראשון ומדליקה שנית אינו אלא מהדרין

והנה במהרש"ל תשובה פ"ה כתב וז"ל בדכבתה מעצמה אע"פ שאינו זקוק לה הרוצה ליכות במצוה שלימה יחזור וידליק דלא גרע ממהדרין והביאו הט"ז סימן תרע"ג

המין שייבא ממנו הרי נאמר בתורה והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן וישע' ד' אל הבל ואל מנחתו, והוא הדין בכל דבר שהוא לשם הקל הטוב שיהיה מן הנאה המשובח אם בנה בית תפלה יהיה נאה מבית ישיבתו האכיל רעב יאכיל מן הטוב והמתוק שבשולחנו כסה ערום יכסה מן היפה שבכסותו הקדיש דבר יקדיש מן היפה שבנסכים וכן הוא אומר כל חלב לד' עכ"ל, ולכאורה הלכה זו היא מדיני הידור מצוה ולפ"ז מבואר דדין הידור מצוה אינו דין נוסף בחפצא של כל מצוה ומצוה דאיכא מעלותא בחפצא דמצוה במה שהיא נאה ומהודרת אלא דהוי דין בעושה ובעשיית המצוה שיעשה ביד רחבה כדי לכופ' יצרו הרע וזה דין כללי בכל עשיית המצות הן מצות שבין אדם לחבירו והן מצוה למקום וכמבואר ברמב"ם.

ומעתה אפשר שפיר לומר דבזה שמחמיר לצאת כל הדיעות מקיים דין הידור מצוה והוא משום דיתכן דיסוד ההידור הוי חביבות מצוה ועשייתה דכשמקיים מצוה רק מתוך הכרח או מצות אנשים מלומדה מסתפק במה שמוכרח להכשר המצוה אבל כשמחבב המצוה ומהדרה וזה בשעה שמרגיש את הזה קלי ואז ואנוהו הרי הוא משתדל להוציא חביבות זו בכל מה דאפשר אם בהוצאות וטרחא לקיימה באופן נאה ואם בהוצאות וטרחא לצאת כל הדעות ואדרבה מה שמחבב ומהדר לצאת כל הדעות חשוב יותר להידור ממה שמשתדל לקיימה באופן נאה אכן כ"ז אין זה דינא דואנוהו הוי הלכתא בעושה המצוה ועשייתה כדי לחבב המצות אבל אי מקרא דואנוהו ילפינן דאיכא דין בהפצא דמצוה עצמה שיהיה באופן נאה א"כ הידורא דלצאת כל הדעות והדורא דלהתנאות הוי ב' דברים נפרדים, עכ"ל.

ומבואר דהידור מצוה לצאת ידי כולם אינו אלא הידור בגברא להראות חביבותו אל המצוות, וא"כ אינו דין בחפצא דמצוה וא"כ שפיר יתחייב להדר במצ"ע דשבתון ומ"ע דעיניו של יוה"כ לצאת ידי כולם וצ"ע.

יבואר אם יכול להדליק נרות המהדרין בלא נרות ההידור

וא"כ יש לומר דגם בזה איכא נפק"מ אם ידליק רק אותו הנר שכבה או שידליק נר אחר שכשמדליק אותו הנר הרי הוא כמדליק הראשונה כמש"כ הבית הלוי, לענין כבתה זקוק לה והרי הוא כחזר והדליק נר העיקר.³

והנה בבית הלוי על התורה בעניני חנוכה בד"ה כבתה זקוק לה כתב וז"ל יש להסתפק להך מאן דאמר אם רק בכבתה זקוק לה אבל היכא דנשפך השמן ונאבדה הפתילה לגמרי אין צריך להדליק בשמן ופתילה אחרת להשלים שיעורו הנחסר, ובדאי דיש מקום לומר דרק בכבתה הוא זקוק לה דכשמדליקה חשיבא הכל אחת וכראשונה שביד עליו דמיא אבל אם נשפך לגמרי לא חייבוהו כלל להדליק אחרת דרק נר אחד ופעם אחד תיקנו ולא שני פעמים.

ונפקא מינה בזה גם לדין היכא דכיבה במזיד או לדעת מהרש"ל דככיבה בידים גם בשוגג זקוק לה אם יכול להדליק גם בשמן אחר או צריך להדליק הראשונה דוקא, עכ"ל.

אכן מדברי הבית הלוי נראה דרק אם כבתה זקוק לה אם מדליק הראשונה שנית הרי זה חשיב כמדליק הראשונה, אבל כשאנו זקוק לה אפי' אם יש הידור לחזור ולהדליקה אינו חשיב כמדליק את הראשונה, וכמדליק נר אחרת לראשונה נראה דפשיטא ליה דאינו אלא הידור בעלמא ואינו כחזר ומדליק נר העיקר וצ"ע.

יבואר אם כבתה בתוך זמן המצוה וחזר ומדליקה הרי הוקצה למצוות נר העיקר ואין חזר להדליקה להידור

ולכא"ו יש להביא ראיה מהא דבכבתה חזר ומדליקה ולכאורה השמן הוקצה למצוותו של עיקר המצוה ואין יחזור וידליקה הרי בהא דמדליקין מנר לנר כתב הרמ"א דנהגו להחמיר שלא להדליק נר ההידור מנר העיקר דהוי ביזוי מצוה לנר העיקר והכי נמי הרי הוא הוקצה למצוותו לנר העיקר ואין ידליק אותה שנית להידור בעלמא וע"כ דחשיב כחזר ומדליקה לנר העיקר ואע"פ שאינו חייב להדליקה שנית אבל בהדליקה הרי הוא כמדליק אותה עצמה שנית.

אבל באמת אינה ראיה כלל שהרי איתא בשאלתות הובא בשולחן ערוך סימן תרע"ז הנותר מן השמן ביום הראשון מדליקה בשני עד יום השמיני ובשמיני עושה מדורה בפני עצמה, ולכאורה איך מדליקה בשני הרי צריך להדליקה רק לנר העיקר ולא להידור ולא כתב לדקדק להדליקה רק לנר העיקר וכן אם ביום השני דולק יותר מהשיעור שאינו עיקר המצוה איך מותר להדליקה.

וע"כ צ"ל דליכא איסורא להדליקה למצוה אפי' פחות מהראשונה שהרי הוקצה למצוותו צריך לשורפה ואסור ליתנות ממנה וכל שעושה בה מצוה הרי אינו נהנה ממנה אלא דבהדי דשורפה עושה בה מצוה ולהכי שריא להדליקה אפי' לנרות הידור או לחזור ולהדליקה שנית אפי' שאינו חשוב כחזר ומדליק את עיקר המצוה.

³ והעירני חתני חביבי הרב הגאון ר' יעקב הויגסברג שליט"א שאם מברכין על מהדרין א"כ איכא נפק"מ אם מדליק נר העיקר שנית לא יברך שהרי הוא המשך למצוה הראשונה והוי כמ"ד כבתה זקוק לה שא"צ לברך שנית אבל אי נימא שאינו מדליק את נר הראשון אל שהידור מצוה להדליק שנית כל זמן שלא כלתה רגל מן השוק ולכן מדליק כל נר שהוא א"כ אי מברכין על מהדרין שפיר יוכל לברך על הדלקת נר זה.

ובאמת קשה לומר דגם אם כבתה אינו זקוק לה כשהחזיר להדליק נר הראשון הרי הוא כחזור ומקיים הדלקת נר העיקר דלכאורה הוא גרע ממהדרין ומכל מקום במהרה"ל כתב דלא גרע ממהדרין אבל לומר שהוא כהדלקת נר העיקר הוא רחוק

בענין פת שנילושה בחלב שאסורה האם הוי חפצא דאיסורא או הרחקה בעלמא

בבשר תו לא מהני שינוי להחזירה אבל באופן שאי אפשר תו להכשיל בה כגון בבליעות שבתנור שאי אפשר לאוכלן בבשר בזה תו לא אסורוה באכילה.

יבואר האם מותר לנכרי פת שנילושה בחלב שמא יחזור וימכרנה לישראל

וראיתי עוד בספר פרי תואר (לבעל האוה"ח הק' עה"ת), שדן במי שלש עיסה בחלב האם מותר לו למכרה לאינו יהודי, דבעלמא מצונו דגם דברים שאינם אסורים בהנאה דיש איסור למכור לאינו יהודי היכא דיכולים לבוא לידי תקלה, וכמו שמיצונו בפסחים (דף כ"ב). לענין שלוש לנכרי ירך שאינה מנוכרת לחד מ"ד, וכן לענין בגד שאבד בו כלים שאמרו בגדה דף ס"א שלא ימכרו לנכרי שמא יחזור וימכרנו לישראל.

ובפרי תואר שם כתב דמותר למכור לעכו"ם עיסה שנילושה בחלב ואין לחוש שמא יקנה ישראל מידו ויאכלה עם בשר משום דאיכא ספק ספיקא, דספק אם ימכור את העיסה אח"כ לישראל, ואפי' את"ל דימכור לו הא איכא ספיקא שמא לא יאכלנו הישראל עם בשר.

ולכא' מבואר מדבריו שסבר דאיסור אכילת הפת אינו אלא איסור הרחקה ולא הדפתה היא חפצא דאיסורא, דאי סבר הדפתה הויא חפצא דאיסורא, א"כ ליכא אלא ספק אחד שמא ימכור הנכרי את הפת לישראל, ואם ימכור לו ויאכלנה הישראל הרי עבר באיסור דרבנן שהרי כל הפת אסורה לאכלה בפני עצמה.

אכן אם נאמר דגדר האיסור אינו אלא הרחקה בעלמא ואע"פ שנאסר לאוכלה לבדה, מכל מקום ס"ל דאין איסורא אלא משום ספיקא שמא יבוא לידי איסור, אבל מ"מ אם עבר ואכלה לא עבר על איסור דרבנן בפני עצמו אלא עבר על סייג שעשו להתרחק מן העבירה, וא"כ כשנאסר למכור את הפת לנכרי אין עליו לחוש לכך שמא יאכלנה ישראל אחר עם בשר החשש כזה הוי ס"ס ולא חיישין לאיסורא למכור שמא יאכלנו שהרי אינו אלא סייג, ובוזה חשש כמלתא דלא שכיחא ולא גורו בה רבנן.

אכן בספר איסור והיתר כתב דאסור למכור פת שנילושה בחלב לנכרי, ולכא' לדבריו י"ל דהטעם הוא דהפת הויא חפצא דאיסורא וא"כ אינו אלא ספק אחד שמא ימכרנו לישראל ויכשל באיסור אכילת פת זה ואסור.

יבואר איסור מותר לבטל חלב ביין לכתחילה דאיכא חששא שישתהו עם בשר

ועוד ראיתי בספר צמח צדק [הקדמות] (ס"ב פ') שדן בין שהוחלש טעמו ורוצה לערב עמו קצת חלב אם מותר לערב בו, דכמו דאסור ללוש את הפת בחלב מפני הרגל עבירה שמא יאכלנה עם בשר⁵, ה"נ אסור ליתן חלב ביין שמא ישתהו עם בשר, ונסתפק הצמח צדק שם האם מותר לבטל את החלב בשישים באופן זה לכתחילה.

דהנה אם רוצה לבטל חלב בשישים בתוך מים או שאר משקין כדי להטיל את המים אח"כ בתוך בשר מבואר [בגליון מהרה"ש סימן צ"ט ס"ו] דאסור לבטל את החלב במים דחשיב כביטול איסור לכתחילה דאסור אפי' באיסור דרבנן, ואע"פ דבשעת הביטול אינו מבטל איסור דאינו אלא ביטול של היתר דהיינו חלב במשקה מ"מ כיון דבדעתו ליתנו אח"כ לתוך הבשר הוי ככלל הדין דאין מבטלין איסור לכתחילה, אמנם הכא איירי באופן שאינו רוצה ליתן את היין בתוך בשר, אלא איכא חששא שמא ישתהו את היין עם בשר וא"כ מצד האיסור הנ"ל לכא' מותר לבטל את החלב.

ובצמח צדק שם כתב לאסור להטיל את החלב ליין משום דאין מבטלין איסור לכתחילה דשייך באופן זה, ולכא' ביאור דבריו שלמד דאיסור עיסה שנילושה בחלב דהפת הויא חפצא דאיסורא, וזה כוונתו שכתב דגם כאן הויא ככלל אין מבטלין איסור לכתחילה, והיינו משום דכיון דאם יערב את היין לולי דין הביטול היה היין נהפך לחפצא דאיסורא, א"כ נמצא דהביטול הוא המותר את היין ואין מבטלין איסור לכתחילה.

אכן אם נאמר דגדר האיסור אינו אלא הרחקה בעלמא שלא יבוא לאכול את הפת עם בשר א"כ כאן דאינו אלא חששא בעלמא שמא יבוא לאכול אינו דומה למבטל את החלב כדי ליתנו בבשר דחשיב ככלל אין מבטלין איסור לכתחילה אלא שפיר מצי לבטלו משום שאינו האיסור עצמו.

יבואר האם יש להיתר פת שיש חשש שזב עליה רוטב בשר משום ספק ספיקא

עוד מציאתי בזה דהנה בש"ך (סימן צ"ז ס"ב ב') שכתב על דברי הרמ"א שם שכתב דאסור לאפות פת עם פשטיד"א שממולאת בבשר שמא יזוב ממנה רוטב לאותה הפת, ובש"ך דן באופן שעבר ואפה עם הפשטיד"א הזאת פת האם היא אסורה כמו פת שנילושה בבשר שאסורה שמא יאכלנה בחלב, וכתב שם בשם האיסור והתר להיתר מספק ספיקא שמא לא זב הפשטיד"א ואפי' זב שמא לא פיעפע הרוטב לתוך הפת, ואח"כ כתב דלכא' הכא איכא ספק ספיקא אחר דשמא לא זב ואפי' אם זב שמא לא יאכל את הפת בחלב, ודחה לת' זה דשמא לא יאכלנה בחלב אינו ספק דהרגילות לאוכלה בחלב לא חשש ספק ספיקא.

ומשמע מדבריו דאם לא היה הרגילות לאכול את הפת בחלב חשיב שפיר ספק ספיקא שמא לא זב תחת הפת ואת"ל דזב שמא לא יאכלנה בחלב, ואם נאמר דהפת הויא חפצא דאיסורא א"כ ככל אופן הפת אסורה אפי' לאוכלה שלא בחלב דהפת אסורה מצד עצמה וא"כ אין כאן אלא ספק אחד שמא זב או לא, אכן אם נאמר דגדר האיסור אינו אלא הרחקה בעלמא כדי שלא יבוא לאוכלה בחלב, א"כ נראה דחשיב שפיר ס"ס אם הוא עתיד לאוכלה בחלב, ובאופן זה לא גורו רבנן.

ונשאלתי באשה ששגגה ולשה פת בחלב שהדין הוא שאסורה באכילה אפי' בפני עצמה כמבואר בגמ' פסחים דף ל' ונפסק בשו"ע (יו"ד סי' צ"ז ס"א) וטעמא דמילתא משום שמא יאכל אותה עם בשר, ונסתפקו האם בענין להגעיל את התנור שאפו בו את החלות כדין דבר איסור שנתבשל בכלי או אי"צ להגעילו דאינו חשוב כמאכלות אסורות.

ויסוד השאלה היא בגדר האיסור ללוש חלה בחלב האם לאחר שנילושה החלה הויא הפת חפצא דאיסורא כמו נבילה וכדו', או אינו אלא איסור הרחקה שגורו חכמים שלא לאכול את הפת שלא יבוא לאוכלה עם בשר, דלכא' אם הוי איסור חפצא א"כ הוי כמו תנור שנתבשל בו נבילה מדרבנן שודאי צריך להגעילו, אך אם אינו אלא איסור הרחקה אפשר דאין לחוש להגעילו דהא הבלוע בתנור אין לחוש שמא יבוא לאכול עם בשר שהרי גם אם יאפו אח"כ בתנור פת אחר הרי הוא נ"ט בר נ"ט דהיתר ואל נאסר עם בשר בדיעבד ואפי' להמהרש"ל דס"ל דבנצלו אסור נ"ט בר נ"ט מ"מ בג' נ"ט בר נ"ט שרי וא"כ ליכא חששא דיאכלו עם בשר ולהכי אפשר דאין צריך הגעילה.

יבואר האם פת שכבר נילושה בחלב מועיל לחלקה לחתיכות קטנות או לשנות את צורתה באופן דליכא חשש שתאכל עם בשר

והנה בשו"ע (שם) איתא 'אין לשין עיסה בחלב שמא יבוא לאכלה עם בשר, ואם כל של הפת אסור אפי' לאכלה לבדה, ואם היה דבר מועט כדי אכילה כג"א או ששינה צורת הפת כדי שתהא ניכרת שלא יאכל בה בשר מותר, כיוצא בו אין אופן פת בתנור שטחו באליה, ואם אפוא דינו כעיסה שנילושה בחלב'.

ומקור הדין הוא מהגמ' בפסחים (דף ל' ודף ל"ו). דאמרינן שם דהיכא דעבדיה כעין תורא מותר, ונחלקו הראשונים מהו כעין תורא ד"א דהכוונה לדבר מועט, וי"א דהכוונה לצורת עין של שור, וזה מש"כ המחבר בדברי שניהם.

ויש להסתפק אם מהני שינוי בפת שלשה בחלב לאחר אפיה, והיינו באופן שלש ואפה את הפת בחלב שלא בדרך היתר, ולאחר שאפה עשה שינוי שיהא ניכר שלא יאכלה בבשר או שחילק את החלות לחתיכות קטנות לחלקו להרבה בני אדם באופן שלא יבוא לאוכלן עם בשר, [ואפי' באופן שכתב על החלות שהם חלביים], האם הם מותרים דתו ליכא חששא שמא יאכל עמהן בשר, או דלמא כיון נהפכו לחפצא דאיסורא תו אין מועיל להיתרם ע"י מה שיעשו שלא יבוא לאוכלן בבשר.

ובפלת כתב בשם זקינו שבאופן הנ"ל שחילק את החלה לחתיכות קטנות לחלקם להרבה בני אדם שילכל אחד הוא דבר מועט מותר לאוכלן ופקע איסורם, כיון דתו ליכא למיחש שמא יאכלם עם בשר, אכן בפתחי תשובה הביא בשם כמה אחרונים דבאופן הנ"ל שחילק את החתיכות אכתי אסור לאוכלן.

ולכא' לדברי הפלתי שנקט דמותר לאוכלם א"כ מבואר מדבריו דאינו אלא איסור הרחקה בעלמא ולכן אסורוה לאוכלו לבדו, אבל אי"א איסור חפצא על החלות, דאי הוה איסור חפצא כנבילה א"כ מה מועיל מה שיעשו שלא יבוא לאוכלן בבשר הא כיון דחל עליהם איסור תו לא פקע, ועי"פ לדידה הכי נמי בבליעות שבתנור כל היכא שאין יכול לבוא לאיסור לא אסורם חכמים וא"כ אי"צ הגעילה.

אמנם למש"כ בפתחי תשובה בשם החוות דעת ועוד כמה אחרונים דלא יועיל לחלק את הפת לחתיכות קטנות אע"פ שאין לחוש שיאכל עמהם בשר, וטעמו נראה לכא' דס"ל דהוי איסור בחפצא שחל על הפת ותו לא פקע איסורא מיניה.

והנה לדברי הפתחי תשובה הנ"ל לכא' ניבעי נמי להגעיל את התנור כיון דחשיבין לפת כחפצא דאיסורא וא"כ הוי ככל איסורא שנבלע בתנור הטעון הגעילה.

אמנם גם לדברי הפתחי תשובה יש להסתפק אם בעי הגעילה והיינו טעמא דאע"פ שהפת אסורה ולא מהני שינוי להחזירה היינו טעמא שכל שנאסר משום שמא יבוא לאוכלה

⁴ והנה מצינו באיסורים שאסור חו"ל משום הספק שאסורוה וודאי ומכל מקום לא אסורוה אלא כל זמן מסתפקים בו באיסור תורה כמו הדמאי שאסור משום שמא לא עשירוה אבל הוא אסור בתורת וודאי דרבנן שהרי מעשרין מומנו על טבל דרבנן כדאיתא במנחות דף ל"א וכמ"ש ב"ב בתורת זרעים פ"ה מדמאי מ"א ומכל מקום אם יעשר את הדמאי בתנאי שאינו מעושר אבל הוא מעושר אינו מעושר, בוודאי הוא מותר גם מדרבנן ואע"פ שאסורוה בתורת וודאי והרי לא עשיר אלא בתנאי, מכל מקום כשעשור הרי הוא אינו דמאי שהרי הוא כמו שבאו עדים שעשירוה העם הארץ שאינו דמאי והכי נמי כשעשור בתנאי הרי הוא כבאו עדים שהוא מעושר, ונמצא שכל מה שאסורוה חו"ל אינו אלא כל זמן שהוא מסופק ואסורוה בוודאי.

וצ"ע אמאי אינו מעשר ביו"ט שני את הדמאי באופן זה שמעשר בתנאי והוי ספק מעשר וא"כ הוי ס"ס ספק וי"ט ספק אם הוא מעשר כלל וזהו קושיית רעק"א פרק ד' מדמאי אות ל"ה, ומש"כ בתור"י ליישב שם אינו מיושב לדברינו, ואפשר כיון שתקנהו אסור בכל גזונא וצ"ע.

וכן בבית הפרס שהוא אסור מספק שמא הוא מוסיף עצם כשעורה והוא טמא מדרבנן בוודאי אבל כשנדרש או רצפוהו ועוד אופנים המבוארים בסוף אהלות תו אינו בית הפרס.

⁵ ויעויין בט"ז סימן צ"ז סק"א שאסר כל דבר שנתערב בו חלב או בשר ואפשר בטעות לאכלו עם מין האחר אסור והאחרונים חלקו על זה יעויין בפר"ח וחו"ד ובחכמ"א שחלקו בזה, ואפשר דיין עדיפא וצ"ע.

